

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

XI ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ДОСЯГНЕННЯ
ТЕОРІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ»**

Посвідчення про реєстрацію в УкрІНТЕІ № 540 від 08.10.2024 р.

м. Полтава, 21 листопада 2024 р.

*Рекомендовано до друку вченою Радою факультету обліку та фінансів
Полтавського державного аграрного університету
(протокол № 3 від 21.11.2024 р.).*

Редакційна колегія:

- **Безкровний О. В.**, к. е. н., доцент, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Зоря О. П.**, д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Аранчій В. І.**, к. е. н., професор, перший проректор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Рудик В. К.**, д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»;
- **Бражник Л. В.**, к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Зайцев Ю. О.**, д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Томілін О. О.**, д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;
- **Кубецька О. М.**, к. е. н., доцент, доцент кафедри економічного аналізу та фінансів Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»;
- **Аранчій Д. С.**, к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету.

Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики : матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 21 листопада 2024 року). Полтава : ПДАУ, 2024. 449 с.

У збірнику надруковані матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики». Матеріали надруковані в авторській редакції. Редакційна колегія може не розділяти поглядів авторів. Відповідальність за зміст матеріалів, точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела, достовірність іншої інформації та за додержання норм авторського права несуть автори.

Посвідчення ДНУ УкрІНТЕІ №540 від 08 жовтня 2024 року

*Клімова Євгенія Романівна,
здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня;
Дорошенко Ольга Олександрівна,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Полтавський державний аграрний університет*

ЕЛАСТИЧНІСТЬ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Аналіз видатків бюджету є ключовим інструментом управління державними фінансами. Його значення полягає в тому, що він допомагає забезпечити ефективне використання ресурсів, підвищити прозорість бюджетного процесу та сприяти досягненню економічної стабільності.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, видатки бюджету – кошти, спрямовані на виконання бюджетних програм, передбачених відповідним бюджетом [2].

Коефіцієнт еластичності видатків бюджету – це економічний показник, який використовується для оцінки, як змінюються видатки бюджету у відповідь на зміну ключового економічного показника, такого як валовий внутрішній продукт (ВВП). Він відображає чутливість бюджетних видатків до змін у рівні економічної активності країни [1].

Коефіцієнт еластичності видатків бюджету від доходів – це показник, що відображає, як змінюються видатки бюджету у відповідь на зміну його доходів. Цей коефіцієнт використовується для аналізу взаємозв'язку між обсягами бюджетних надходжень і витрат, а також для оцінки фіскальної політики [1].

Проведемо аналіз відносних показників видаткової частини бюджету України в табл. 1.

Таблиця 1

**Динаміка відносних показників видатків зведеного бюджету України
протягом 2018 – 2023 рр.**

Показники	Роки						Відхилення 2023 р. від 2018 р.	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	абсо- лютне	віднос- не, %
ВВП, млрд. грн	3558,5	3974,5	4194,1	5459,5	5191,0	6537,8	2979,3	83,72
Доходи зведеного бюджету України, млрд. грн	1184,3	1289,8	1376,7	1662,2	1787,7	2672,5	1488,2	125,66
Видатки зведеного бюджету України, млрд. грн	1250,2	1372,3	1595,4	1844,4	3043,5	4440,9	3190,7	255,22
Видатки Державного бюджету, млрд. грн	985,9	1075,1	1288,1	1490,3	2705,7	4014,8	3028,9	307,22
Видатки місцевих бюджетів, млрд. грн	570,6	566,3	467,5	351,9	398,1	441,8	-128,8	-22,57
Індекс видатків зведеного бюджету України, %	35,13	34,53	38,04	33,78	58,63	67,93	32,8	x
Індекс видатків Державного бюджету, %	27,71	21,05	30,71	27,30	50,12	61,41	33,7	x

Показники	Роки						Відхилення 2023 р. від 2018 р.	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	абсо- лютне	віднос- не, %
Темп зростання ВВП, %	x	111,69	105,53	131,58	95,08	125,94	x	x
Темп зростання видатків зведеного бюджету, %	x	109,77	116,26	115,61	165,01	145,91	x	x
Темп зростання видатків Державного бюджету України, %	x	109,05	119,81	115,70	181,55	148,38	x	x
Темп зростання видатків місцевих бюджетів, %	x	99,25	82,55	75,27	113,13	110,98	x	x
Темп зростання доходів зведеного бюджету, %	x	108,91	106,74	120,74	107,55	149,49	x	x
Еластичність видатків зведеного бюджету України від зміни доходів	x	1,01	1,09	0,96	1,53	0,98	x	x
Еластичність видатків зведеного бюджету України від зміни ВВП	x	0,98	1,10	0,88	1,74	1,16	x	x

Джерело: розраховано автором на основі [3]

За останні 6 років (2018 – 2023 р.) доходи зведеного бюджету України зросли в 2,26 рази. При цьому видатки зведеного бюджету України зросли в 3,55 рази, а номінальний ВВП збільшився на 83,72 %.

Значення коефіцієнта еластичності видатків бюджету (за доходами) свідчить про наступне:

- видатки бюджету зростають швидше, ніж доходи (коефіцієнт еластичності більший за 1), що може свідчити про ризик дефіциту бюджету в разі скорочення доходів;

- видатки зростають повільніше, ніж доходи (коефіцієнт еластичності менший за 1), що свідчить про стриману бюджетну політику або створення фінансових резервів;

- видатки змінюються пропорційно до змін доходів бюджету (коефіцієнт дорівнює 1), що є ознакою збалансованої політики.

Аналізуючи коефіцієнт еластичності видатків зведеного бюджету України за доходами, варто зазначити, що у 2019 – 2021 рр. його значення було наближене до одиниці (у 2019 р. – 1,01, у 2020 р. – 1,09, у 2021 р. – 0,96). У 2022 р. ми бачимо суттєве зростання коефіцієнту еластичності видатків зведеного бюджету України за доходами до 1,53. Це значить, що видатки зростали в 1,5 рази швидше, ніж зростали доходи. У 2023 р. даний коефіцієнт знову стабілізується до значення, наближеного до одиниці (0,98).

Значення коефіцієнта еластичності видатків бюджету (за ВВП) свідчить про наступне:

- видатки бюджету зростають швидше, ніж відбувається економічне зростання (ознака високої чутливості, коефіцієнт еластичності більший за 1);

- видатки зростають повільніше, ніж економіка (ознака низької

чутливості, коефіцієнт еластичності менший за 1);

– видатки змінюються пропорційно до змін економічного зростання (коефіцієнт дорівнює 1).

Аналізуючи коефіцієнт еластичності видатків зведеного бюджету України за ВВП, можна побачити, що у 2019 – 2021 рр. його значення, як і за доходами, було наближене до одиниці (у 2019 р. – 0,98, у 2020 р. – 1,01, у 2021 р. – 0,88). У 2022 р. ми також бачимо значне зростання коефіцієнту еластичності видатків за ВВП до 1,74. Це означає, що видатки зростали в 1,7 рази швидше, ніж зростало ВВП. У 2023 р. цей коефіцієнт повернувся до значення наближеного до одиниці (1,16).

Такі різкі зміни у коефіцієнтах еластичності видатків зведеного бюджету до доходів та ВВП пов'язані з повномасштабним вторгненням на територію України, через яке бюджет взяв на себе функцію регулятора.

Таким чином, коефіцієнт еластичності видатків бюджету від доходів дає змогу здійснювати:

- аналіз фіскальної політики: дозволяє оцінити, наскільки ефективно держава адаптує видатки до зміни своїх доходів;

- управління бюджетом: дає змогу визначити стратегії для підтримки фінансової стійкості в умовах змін у доходах;

- оцінку ризиків: високий коефіцієнт може свідчити про вразливість бюджету до коливань доходів, наприклад, податкових надходжень.

Цей показник особливо актуальний для країн із високою залежністю бюджету від нестабільних джерел доходів (наприклад, експорту сировини) чи офіційних трансфертів.

Коефіцієнт еластичності видатків є досить важливим для аналізу ефективності фіскальної політики, оцінки впливу змін податкових надходжень або державних інвестицій на економіку. Наприклад, високий коефіцієнт (за ВВП) може свідчити про сильну залежність державних видатків від економічного циклу, що важливо враховувати для забезпечення стійкості бюджету.

Список використаних джерел:

1. Боярко І. М., Дехтяр Н. А., Дейнека О. В. Державні видатки в економіці країни: монографія. Суми : Сумське видавництво ПВКП «Корпункт», 2013. 109 с.

2. Бюджетний кодекс України : від 08.07.2010 р. № 2456-VI; / (Офіційний вебсайт Верховної Ради України). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України. URL : <http://www.minfin.gov.ua>.

ЗМІСТ

<i>Bobro N.</i> DIGITAL TRANSFORMATION OF UNIVERSITIES AS A WAY TO STRENGTHEN THE COUNTRY'S ECONOMIC SECURITY	3
<i>Kersys R., Pererva P.</i> PROSPECTS OF INVESTMENT ACTIVITY IN THE TRANSPORT INDUSTRY OF UKRAINE	5
<i>Kharytonchuk O., Levkovets N.</i> CHARACTERISTICS AND SIGNIFICANCE OF CYBER SPACE IN THE MODERN WORLD	8
<i>Klymenko K., Ukhnal N.</i> STRATEGIC GUIDELINES FOR IMPLEMENTING SUSTAINABILITY REPORTING BY ENTERPRISES IN UKRAINE	10
<i>Matviienko Y., Tsviliy S.</i> FORMATION OF HR STRATEGY OF A TOURIST ENTERPRISE IN THE GLOBAL CONDITIONS OF BUSINESS DEVELOPMENT	12
<i>Murashko A., Tsviliy S.</i> MANAGEMENT OF STRATEGIC CHANGES OF TOURISM ENTERPRISES	15
<i>Rus'ev D., Tsviliy S.</i> PRODUCT POLICY MANAGEMENT SYSTEM OF AN INTERNATIONAL TOURISM BUSINESS COMPANY	17
<i>Teslia V., Tsviliy S.</i> DEVELOPMENT AND JUSTIFICATION OF THE MARKETING STRATEGY OF THE TOURIST ENTERPRISE	19
<i>Vizirenko N., Tsviliy S.</i> CONSUMER LOYALTY POLICY IN THE STRATEGIC MARKETING OF A TOURIST COMPANY	21
<i>Андрушкевич Н. В.</i> КЛЮЧОВІ ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	23
<i>Антосюк В. Р., Капленко Г. В.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	25
<i>Бабенко О. О., Дорошенко О. О.</i> ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ	27
<i>Бабенко О. О.</i> СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ СПРОЩЕНОГО ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ПІДПРИЄМСТВА	31
<i>Бабенко О. О., Чумак В. Д.</i> ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ	34
<i>Барабаш Н. С., Скригун Н. П.</i> ЕВОЛЮЦІЯ КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГУ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	36
<i>Барішева М. В., Попова М. Є., Терещенко Е. Ю.</i> ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ	38
<i>Бевза О. О., Табачук А. Я.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ	40
<i>Білоус Р. П., Скиба Г. І.</i> АДАПТАЦІЯ ФІНАНСОВИХ СТРАТЕГІЙ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО УМОВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: АНАЛІЗ ПРАКТИЧНИХ КЕЙСІВ	42

<i>Дутчак Р. Р.</i> ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ	137
<i>Євсєєв А. С.</i> ФІНАНСОВІ ПРОБЛЕМИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ІННОВАЦІЙ	140
<i>Єременко А. В.</i> ГЛОБАЛІЗАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ	143
<i>Єфімова А. М.</i> МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ РЕСУРСАМИ	145
<i>Завгородня Ю. О., Краснікова О. М.</i> СУТНІСТЬ, РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	149
<i>Зіньцьо Ю. В., Аль-Хасан М. Х.</i> ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ	150
<i>Зоря О. П., Мауер Д. Р., Книш С. І.</i> ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	153
<i>Іваненко А. І., Бреус С. В.</i> BIG DATA ТА АНАЛІТИКА: ЇХ РОЛЬ В ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ СИСТЕМАМИ В ТОРГІВЛІ	156
<i>Кацімон І. М., Табачук А. Я.</i> РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	159
<i>Кеда В. В., Єрмолаєва М. В.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ	161
<i>Клімова Є. Р., Дорошенко О. О.</i> ЕЛАСТИЧНІСТЬ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	163
<i>Ковальчук Я. І., Садовська І. Б.</i> ПРОТИДІЯ УХИЛЕННЮ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ У СФЕРІ КРЕДИТУВАННЯ	166
<i>Коверга Д. О.</i> РОЛЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ЛОГІСТИКИ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	169
<i>Ковтун Л. А., Тютюнник Ю. М.</i> ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕСТІВ РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ	171
<i>Колодна А. С., Коваленко О. А., Лега О. В.</i> ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ: СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ	174
<i>Комусій Д. М., Плекан М. В.</i> ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	178
<i>Кочіш Т. Р., Капленко Г. В.</i> МОЛОДЬ І СТАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: СТВОРЕННЯ БІЗНЕСУ З СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	180
<i>Красовський Д. О.</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ	183
<i>Крот Д. С., Крот Ю. М.</i> РОЛЬ ДЕРЖАВИ ДЛЯ БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІЙНИ	185
<i>Крук О. М., Борисова С. Є.</i> НАПРЯМИ ЦИФРОВОЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ	187